

Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті

**Л.Н. ГУМИЛЕВ атындағы
ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ
ЗАҢ ФАКУЛЬТЕТІНІҢ
кұрылғанына 20 жыл толуына арналған
«ҚҰҚЫҚ ЖҮЙЕСІ МЕН ЗАМАНАУИ МЕМЛЕКЕТ: МӘСЕЛЕЛЕРІ,
ДАМУ ҮРДІСТЕРІ ЖӘНЕ КЕЛЕШЕГІ»
атты халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференция
МАТЕРИАЛДАРЫНЫҢ ЖИНАҒЫ
17 мамыр 2019 жыл, Нұр-Сұлтан қ.**

МАТЕРИАЛЫ СБОРНИКА

Международной научно-практической конференции
**«ПРАВОВАЯ СИСТЕМА И СОВРЕМЕННОЕ ГОСУДАРСТВО:
ПРОБЛЕМЫ, ТЕНДЕНЦИИ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ»**
посвященной 20 летию
**ЮРИДИЧЕСКОГО ФАКУЛЬТЕТА
ЕНУ имени Л.Н. ГУМИЛЕВА
17 мая 2019 года, г. Нур-Султан**

Нұр-Сұлтан, 2019

**ӘОЖ 342(063)
КБЖ 67. 4000.1
К18**

Редакциялық алқа:

Амандықова С.К., Ибрагимов Ж.И., Өмірзақов П.К., Хайрмуханмедов Н.И., Тлепина Ш.В., Нурмағамбетов А.М., Сембекова Б.Р., Мырзатаев Н.Д., Женисов С.К. Баймолдина С.М., Бердиярова Ж.С., Абаева Х.

Заң факультетінің құрылғанына 20 жыл толуына арналған «Құқық жүйесі мен заманауи мемлекет: мәселелері, даму үрдістері және келешегі» атты халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференция материалдарының жинағы 17 мамыр 2019 жыл. Жалпы редакциясын басқарған: Е.Б.Сыдықов. – Нұр-Сұлтан: Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, 2019. – 687 бет.

ISBN 978-601-337-176-4

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің заң факультетінің құрылғанына 20 жыл толуына арналған «Құқық жүйесі мен заманауи мемлекет: мәселелері, даму үрдістері және келешегі» атты халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференция материалдарының жинағы және құқықтық мемлекеттік: қоғамды жаңғырту және тұрақтылық, Қазақстан Республикасындағы азаматтық құқықтың дамуы мен қазыргі құрылу тенденциялары, қылмыстық сот төрелігі: заманауи заңдар жүйесіндегі дәстүрлер мен жаңалықтар, заманауи мемлекеттің жүйесінде өзгерістер енгізудің халықаралық құқығының ықпалы, Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасындағы құқықтар туралы ғылыми мақалаларды қамтиды. Жинақ заңгер мамандарға және барша қауымға арналған. Барлық материалдар авторлардың баяндауында жарияланды.

ISBN 978-601-337-176-4

ӘОЖ 342(063)
КБЖ 67. 4000.1

© Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ, 2019

**МАЗМУНЫ
СОДЕРЖАНИЕ**

СЕКЦИЯ 1 ПРАВОВОЕ ГОСУДАРСТВО: СТАБИЛЬНОСТЬ И ОБЩЕСТВЕННАЯ МОДЕРНИЗАЦИЯ		
Abdikarym S.	Legal issues of cyber security in the Republic of Kazakhstan	12
Chumakova A.V., Pletyago T. Y.	The Perspectives of Anti-Corruption Policy in Russian Higher	16
Oraz R.	European Court of Human Rights and Kazakhstan	18
Tortaeva A.E., Sadvokassov K., Sergaliyev D.	Meaning of corruption in Europe and USA	21
Tsoy K.R.	Comparative analysis of international educational standards in the system of higher education in England and the Republic of Kazakhstan	24
Zhanymbek Y.	«Anti-corruption model of Singapore: theoretical and legal aspect»	28
Айдарбеков Н.	ҚР сайлау жүйесін жетілдірудің кейбір жолдары мен мәселелері	31
Амандыкова С.К.	Трансформация вузов в некоммерческие организации	34
Амандыкова С.К., Жамбаев Е.С., Сакиева Р.С.	К вопросу о формировании конституционной идентичности республики казахстан в контексте формирования единой нации	46
Амандыкова С.К. Корпебаев Ж.	Некоторые аспекты цифровизации избирательного процесса в Республике Казахстан	51
Ахмет Б., Бажай Х.	Адамның ар-намысы мен қадір-қасиетінің деффамациядан қорғалу тетіктері	53
Аюпова З.К., Кусаинов Д.У.	Влияние международного права на изменения правовой системы в условиях интеграции	57
Баетова К.К.	Правовое регулирование религиозных браков в МЧП	60
Бажай Х., Ахмет Б	Қазақстан Республикасының билік органдары жүйесінде парламенттік институттың қалыптасуы	64
Байбутаев Ә.Ж.	Қазақстанда сыбайлас жемқорлыққа қарсы тұрудың құқықтық негіздері	69
Байкова Е.А., Махмадинов Д.М.	Негативные последствия реализации вопросов социального обеспечения в Республике Казахстан	75
Бауыржан Жұлдыз Бауыржанқызы	Неприкосновенность внутреннего мира личности и её интересов	78
Бейшембиев Э.Ж.	Кыргызстан: защита личности в национальном и международном публичном праве	83

Болтаев А.Д.	Қазақстан Республикасы азаматтардың сайлау құқығын жүзеге асырудағы әлемдік тәжірибеде туындайтын өзекті мәселелер	86
Бусурманов Ж.Д.	Правовая система и современное государство: проблемы, тенденции и перспективы развития	89
Бырдин Е.Н.	Проблемы защиты прав детей в Российской Федерации и Республике Казахстан: сравнительный анализ	91
Дайрабаева Н.К.	Актуальные вопросы государственных закупок в рамках ЕАЭС	95
Дайрабаева Н.К.	Перспективы совершенствования финансово-правового регулирования в сфере государственных закупок Республики Казахстан	97
Енсебаева А.Р.	Нулевая терпимость к коррупции - основа правового государства	101
Есенбаев Б.	Қазақстан және шетел азаматтарының сайлау құқығы және оның негізгі аспектілері	105
Жаксыбекова Ф.С., Татебаева Г.С.	Авторлық құқықтарды қорғау ерекшеліктері	108
Жанузакова Л.Т.	О понятии «государственный орган» в теории и законодательстве	111
Женисов С.К., Мысыр О.Д.	Сыбайлас жемқорлықпен күрес – бүгінгі таңдағы өзекті мәселе	115
Жуманова М.Х., Алдебаева Д.А.	Система законодательства социального обеспечения	116
Жуманова М.Х., Лукпан М.	Современные методы борьбы с коррупцией	121
Жунубаева М.М.	Банкротство «самозанятых» граждан в Российской Федерации	123
Ибрагимов Ж.И., Бұлақбаев М.	Кәсіби құқықтық мәдениетті қалыптастырудағы конституциялық принциптер	125
Ибрагимов Ж.И., Жугралин С.А.	Механизм правовой защиты прав и свобод ребенка в Республике Казахстан и Российской Федерации	133
Ибрагимов Ж.И., Қырым Д.	Құқық үстемдігі мемлекеттік қызметшілердің кәсіби құқықтық мәдениетінің негізі	135
Ибрагимов Ж.И.	Қазіргі заманғы мемлекеттік қызметшілердің құқықтық мәдениетін жетілдіру	139
Иванова Ж.Б.	Плагиат в модной индустрии: к вопросу о правовой защите творцов моды	144
Капсалям К.Ж., Капсалямова С.С.	Современные проблемы противодействия уголовным правонарушениям в сфере банковской деятельности	147
Капсалямова С.С., Буртебаева А.А.	Актуальные вопросы правового регулирования деятельности министерства финансов Республики Казахстан в условиях цифровизации	151
Каскабаева Т., Альмухамбетов Ж.Н.	Современное состояние сравнительного правоведения как учебной и научной дисциплины	155
Кусаинова Л.И.	Проблемы бедности в Республике Казахстан и куюго правовое регулирование	158

Мырзатаев Н.Д.	КР-дағы жоғары білім беру саласын құқықтық реттеудің теориясы мен тәжірибесі	162
Мырзатаев Н.Д., Сапарбекова Б.Е.	Педагог мәртебесін құқықтық қорғау – адам капиталының негізі	167
Орманова Ш.Ш., Алибеков А.А.	Элементы функционального анализа деятельности акимов сельских территорий	173
Орманова Ш.Ш., Алибеков А.А.	Факторы, влияющие на эффективность управленческой деятельности в системе местного государственного управления и самоуправления	177
Оспанова А.Н.	Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл шаралары жүйесінде сыбайлас жемқорлыққа қарсы құқықтық сананы қалыптастыру	181
Рахимбаев Е.Н.	Генезис судебной системы Кыргызской Республики: проблемы. поиски, решения	185
Сагыналиева В.Ж., Темирбекова М.Л.	Предконституционное развитие досоветского Кыргызстана	191
Садуақасова А.А.	Билікті бөлу идеясын дамытудың негізгі кезеңдері және оны әлем елдерінің конституцияларында бекіту	194
Сәтілда А.Ш., Османова Д.Б.	Сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес мәдениетін нығайту мәселелері	198
Сәулен Н.	Заң шығару және атқарушы билік органдарының өзара қарым-қатынасының мәселелері	200
Сивухова В.В., Тохтарова Т.С.	Мир без конфликтов!	204
Сивухова В.В.	Соотношение международного и внутригосударственного права: взаимодействие, автономное сосуществование	207
Смағұлов А.А., Смағұлова Р.А.	Қазақ қоғамындағы азаматтық құқықтық қатынастардың объектілері	211
Смағұлов А.А.	Шариат және қазақ әдет - ғұрып заңдарындағы адам құқықтары мен бостандықтарының өзара үндестігі	216
Смағұлова А.С., Смағұлов А.А.	Әдет-ғұрып заңдарындағы азаматтық қатынас түрлерін құқықтық реттеу аспектілері	220
Смағұлова А.С., Кусаинова Л.И.	Дәстүрлі құқықтың өркениеттілік идеяларының қазіргі қоғамды қалыптастырудағы өзектілігі	225
Стангалиева Г.С.	Нормотворческий процесс в государственном управлении: проблемы и перспективы	228
Тилоева А.М.	Понятие и условия привлечения несовершеннолетних к административной ответственности	231
Тилоева А.М.	Возраст несовершеннолетнего, как особенность административно-правового статуса субъекта административного правонарушения	236
Хайрмуханмедов Н.И.	Қазақстандағы жоғары оқу орындарында эндаумент қорларын құрудың мәселелері	239
Юсупов У.Д.	Правовые аспекты экологического состояния и рационального использования водных ресурсов в Кыргызской Республике	244
Яцек Залесны	Тенденции развития конституционного правосудия в странах Восточной Европы, как выражение спора права	251

	и политики	
СЕКЦИЯ 2 «СОВРЕМЕННЫЕ ТЕНДЕНЦИИ ФОРМИРОВАНИЯ И РАЗВИТИЯ ГРАЖДАНСКИХ ПРАВ В РЕСПУБЛИКЕ КАЗАХСТАН»		
Nurmagambetov A.M.	Issues on the eeu labor legislation harmonization.	255
Абдираймова А.	Проблемы правового регулирования агропромышленного комплекса Республики Казахстан.	261
Алиева Л. Р.	К вопросу становления института исполнительного производства в гражданском процессе Республики Казахстан	264
Бердиярова Ж. С., Совет Д. Қ.	Қызметкерлердің еңбектік құқықтары және оны қорғаудың қажеттілігі	267
Дарменова Д.Б.	Повышение эффективности взаимодействия государственных органов с неправительственными организациями	270
Жусипова Б.А.	Жер қатынастары субъектілерінің құқықтық мәртебесі	274
Калтаева А. Т.	Міндетті медициналық сақтандырудың құқықтық реттелуі	278
Кенес А.К.	Значение и роль инвестиций в развитии экономики	279
Кусаинова Л. И., Смағұлова А. С.	Қазақ қоғамындағы сауда қатынастарының даму эволюциясы	281
Лейтане А. З.	Трудовое право Латвии и Казахстана	284
Марат Н.М., Оразалиев К.О.	Қазақстан Республикасында кәсіпкерлік қызметті стандарттау саласының құқықтық реттелуі	291
Нургалиева Е.Н.	Проблемы правовой защиты социально-уязвимых слоев населения	299
Нұғыманов Е.Е.	Қазақстан Республикасында жер пайдалану құқығының түсінігі және оның түрлері	303
Омарова Э.Б.	Правовое регулирование переводов на другую работу	305
Омарова Э.Б.	Международное регулирование безопасности и охраны труда	308
Омарова Б.А.	Еңбек құқықтарын бұзылудан қорғауды қамтамасыз ететін заңдық кепілдіктер	311
Өмірзақов П.К.	Корпорацияның жарғылық капиталының құқықтық табиғаты	314
Сабырбек Ш. М.	Тендерлік қатынастарды сыбайлас жемқорлықсыз ұйымдастыру, шетелдік тәжірибе	317
Сабырбек Ш.М.	Загрязнение реки Урал: виды решение данной проблемы	320
Сактаганова И.С.	Функции гражданско-правовой ответственности	321
Смағұлов А.А., Смағұлова Р.А.	Қазақ қоғамындағы азаматтық-құқықтық қатынастардың объектілері	328

Хасенов М.Х.	О судебной практике по трудовым спорам: проблемы и решения	332
СЕКЦИЯ 3 УГОЛОВНОЕ ПРАВОСУДИЕ: ТРАДИЦИИ И ИННОВАЦИИ В СИСТЕМЕ СОВРЕМЕННОГО ПРАВА		
Ахпанов А.Н.	Актуальные вопросы теории и практики Казахстанского уголовного процесса	336
Акимжанов Т. К.	О превенции уголовного законодательства Республики Казахстан	340
Балтабаев К. Ж., Татиков Р.У.	Проблема альтернативы лишению свободы по системе наказаний в уголовном кодексе Республики Казахстан	344
Казиканов Т. Т.	О совершенствовании понятия оперативно-розыскной деятельности	347
Ким К. В.	Обвинение в структуре принципа состязательности	351
Сартаева Н.А.	уголовно-исполнительное законодательство Республики Казахстан: современное состояние и перспективы совершенствования	354
Сембекова Б.Р.	Оперативно-розыскная деятельность в противодействии терроризму и экстремизму	358
Скаков А.Б.	Предупреждение экстремистских проявлений среди несовершеннолетних и молодежи Казахстана	362
Сматлаев Б.М., Казбек Ж.А.	Практические аспекты реализации противодействия коррупции для государственных и муниципальных служащих Казахстана и России	368
Баймолдина С.М.	Уголовная ответственность за воспрепятствование предпринимательской деятельности в Республике Казахстан	374
Бырдин Е. Н.	Проблемы защиты прав детей в российской федерации и Республике Казахстан: сравнительный анализ	378
Верченко Н. И.	Основания классификации преступного насилия (на примерах правоприменительной практики)	381
Кабакова О.В.	Правовая культура в мировом правовом и информационном пространстве	385
Мергембаева Н.Б.	Использование специальных знаний при расследованиях террористических актов	388
Монгуш А.С.	Историко-правовой анализ проблемы скотокрадства в Республике Тыва	391
Муратханова М.Б., Мұқаметқазинов А.С.	Қазақстан Республикасының киберқылмыстылық саласындағы заңнамасын жетілдіру бойынша ұсыныстар	395
Ашимова Э.А.	Self-determined liability problems for suicide issues	398
Ашимова Э.А.	Кәмететке толмағандар арасындағы қылмыстылықты жоюдың құқықтық және әлеуметтік аспектілері	402
Балгынтаев А. О.	Согласительное и приказное производство В уголовном процессе Казахстана»	408
Нурлұмбаева Л. Е.	Прикладные вопросы расследования и рассмотрения уголовных дел в порядке приказного производства	413
Тулепенов Ж.К., Какимов А.Ж	Татуласуға байланысты қылмыстық жауаптылықтан босатудың кейбір ерекшеліктері	416

Абенова Д. К.	О доступе задержанного подозреваемого к уголовному правосудию	419
Абдулла А. Б.	Организационно-правовые основы обеспечения информационной безопасности	423
Айнабекова М. Б.	Правовое регулирование противодействия терроризму в Республике Казахстан	426
Ануарова К. А.	Виктимологическая характеристика жертв от половых преступлений	430
Аширбек А. Ж.	Уголовная ответственность в налоговых правонарушениях	434
Балтабай М. Б.	Компенсация морального вреда в уголовном процессе: теоретические и историко-правовые аспекты	437
Давидовская В.А.	Институт наказания по уголовному законодательству стран романо-германской правовой семьи: сравнительный анализ	442
Дарменова Д.Б.	Повышение эффективности взаимодействия государственных органов с неправительственными организациями	446
Досанов М.У.	Салықтық қылмыстардың криминалистикалық сипаттамасы мәселесі туралы	450
Есет А.М.	Теория и практика исправительного воздействия и ресоциализации лиц, осужденных к лишению свободы	453
Кетепова С. Г.	История развития института приказного производства в Республике Казахстан и зарубежных странах	455
Кубенова Ш.А.	Уголовная ответственность за неисполнение обязанностей по воспитанию несовершеннолетнего	459
Khasseanova A.R.	Problems of determining the subject of bribery under the criminal legislation of the Republic of Kazakhstan	463
Пахритдинова А.Ш.	Уголовно-правовая характеристика правонарушений в сфере информатизации и связи	466
Sembay G. B.	Procedural bases of house arrest in criminal proceedings	468
Сулейменова М.К.	Организация террористической деятельности: уголовно-правовые и криминологические аспекты	474
Қожахмет А. Қ.	Қылмыстық сот ісін жүргізуде куәгерлік иммунитеттің түсінігі, мәні және маңызы	476
Сиубаева Н. Ж.	Медициналық қылмыстық құқықбұзушылық субъектісінің ерекшеліктері	480
Феткулов А. Х., Каржасова Г.Б., Орынбеков А. С.	Есірткінің заңсыз айналымына қарсы күрес саласындағы халықаралық ынтымақтастық	482
Исмагулов К.Е., Кажмуратова Д.С.	«Совершенствование уголовного законодательства, направленного на противодействие уголовным правонарушениям в сфере экономической деятельности»	486
Абулкаирова А.М.	Экстремизм как неотъемлемый элемент терроризма	490
Байзакова Р.Б., Бекбергенова А.К.	Особенности судебной реформы в Республике Казахстан	494
Исабекова А. Н.	Некоторые проблемы и перспективы развития уголовно - правового регулирования преступлений экономической направленности	498

Сабырбек Ш. М.	Қылмысқа айдап салушылықтың өзектілігі мен негіздері	501
Сокур А. С.	Незаконное перемещение стратегически важных товаров и ресурсов через таможенную границу в рамках евразийского экономического союза	505
СЕКЦИЯ 4 ВЛИЯНИЕ МЕЖДУНАРОДНОГО ПРАВА НА ИЗМЕНЕНИЯ В СИСТЕМЕ СОВРЕМЕННОГО ГОСУДАРСТВА		
Kulnazarova D.	Extrajudicial resolution of labour disputes in the digitized world	509
Suleimanova I.	Convention on the rights of the child as the main guarantor of state cooperation in the protection of the rights of minors	512
Абаева Х.А.	Принцип долгосрочной устойчивости в сфере коммерческой космической деятельности	516
Абдакимова Д.А.	Правовое регулирование статуса педагога в международном праве и законодательстве зарубежных стран	519
Абенов М.С.	Развитие экономической деятельности Республики Разахстан в условиях интеграции	523
Акпарова Р.Н.	Применение норм международных договоров В уголовном процессе Республики Казахстан	527
Актаева А.Р.	Влияние международного права на национальное законодательство республики казахстан	538
Алпысбаева Ю.А.	Предпосылки и история создания евразийской экономической комиссии	541
Ахметова М.Х.	Международное правовое регулирование мультимодальных перевозок	544
Аюпова З.К., Кусаинов Д.У.	Влияние международного права на изменения правовой системы в условиях интеграции	551
Баймолдинова Е.Т.	Международно-правовое регулирование генной инженерии	554
Бектасова Д.Б.	Соответствие национального законодательства международным стандартам по отправлению правосудия в отношении несовершеннолетних	557
Бырдин Е.Н.	Проблемы защиты прав детей в Российской Федерации и Республике Казахстан: Сравнительный анализ	561
Дуйсенбаева К.И.	Механизм разрешения споров в рамках ВТО	564
Дьяконова А.А., Рахматуллина О.В.	Система источников правового регулирования международного научно-технического сотрудничества в условиях евразийской экономической интеграции: на примере Республики Казахстан	568
Елеубекова Н.Е., Шаймуханов А.Д.	Кеден ісі саласындағы халықаралық ынтымақтастықтың нысаны ретіндегі еуразиялық экономикалық одақтың қызмет етуінің кейбір мәселелері	572
Есиркепова М.М.	Еңбек нарығындағы халықаралық гендерлік теңдік және казахстандағы әйелдердің құқықтық жағдайы	575

Жуманова Н.К.	Концепция международного «мягкого права» в международно-правовой доктрине	580
Жуматаев С.	Имплементация международного гуманитарного права	584
Жуматаев С.	Проблемы определения внутреннего вооруженного конфликта в международном гуманитарном праве	588
Жумашева Н. Ж.	Экономикалық интеграцияның өркендеуі кезінде еуразиялық экономикалық одақта миграциялық жағдайдың дамуы	592
Зукай Ж.	ШЫҰ аясында Қазақстан мен Қытайдың білім және мәдениет саласындағы халықаралық-құқықтық ынтымақтастығы	594
Зязикова Е.М.	Государственный иммунитет и его применение в практике	598
Иманбаев С.М., Батырова С.Б.	Санкции в международном праве	601
Кайратов М.	Space exploration technologies corporation: История компании	604
Карабаев Ф.Ж.	Қылмыстық істер бойынша құқықтық көрсету институтының кейбір пікірталас сұрақтары	607
Қаражан Б.С.	Қазақстан Республикасы мен мұнай экспорттаушы елдер ұйымы арасындағы халықаралық құқықтық қарым-қатынас	609
Костяная Ю.С.	Понятие и место информационной безопасности в системе общей безопасности стран-участниц ЕАЭС	614
Мадмарова А.Д.	Пиратство в международном морском праве	618
Макашева Д.	Правовое регулирование международных перевозок в Республике Казахстан	622
Максым Г.Е.	Спор за залив нутка	624
Ныгметуллинова Д.Е.	Вопросы понятия и сущности общих принципов международного уголовного права	627
Огланов К.Э.	Каспий теңізінің халықаралық-құқықтық мәртебесінің қалыптасуы кезеңдері	631
Ойнарова А.А.	Техническое регулирование – важный инструмент развития торговли в рамках Евразийского Экономического Союза	635
Оленина Т.Ю.	К вопросу о понятии модельных лесов канады и россии	638
Резинкин А.Ю.	Правовое регулирование международного научно-технического сотрудничества России и Узбекистана	641
Реш Р.В.	Вопросы ответственности международных организаций	644

Сарсенова С.Н.	Международно-правовое содержание экономической интеграции Китая и Казахстана	646
Сарсембаев М.А.	Текущие проблемы теории и практики международных договоров Казахстана	650
Серикова И.Е.	Меры ответственности за нарушение таможенных правил	654
Серік Л.С.	Правовые основы технологической модернизации ЕАЭС В контексте целей устойчивого развития	657
Серік Л.С.	Сравнительный анализ международно-правовых документов по борьбе с изменением климата: киотский протокол и парижское соглашение	660
Турмахан А.Б.	Международно-правовое регулирование мирного использования ядерной энергии в Республике Казахстан	662
Файзулла Д.М.	Военное использование космоса в интересах международной безопасности	665
Филатова Е.И.	Правовое регулирование авторского права стран-участниц Европейского Союза.	668

**ЕҢБЕК НАРЫҒЫНДАҒЫ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ГЕНДЕРЛІК ТЕНДІК ЖӘНЕ
ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ ӘЙЕЛДЕРДІҢ ҚҰҚЫҚТЫҚ ЖАҒДАЙЫ**

Есиркепова М.М

madina_e85@mail.ru

Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің халықаралық құқық кафедрасының м.а. доценті, доктор PhD, Нұр-Сұлтан/ Астана, Қазақстан

Қазіргі кезде қоғамдағы әйелдің орны мен рөлі туралы таным, түсініктер, сонымен тығыз байланыстағы әйел бейнесі жөніндегі қалыптасқан таптаурындар мен әлеуметтік үрдістер ерекше өзекті мәселеге айналып отыр. Бүгінгі күні бүкіл дүние жүзінде тарихи қалыптасқан ерлердің әйелдерден басым болу жағдайы өзгерістерге ұшырауда, эмансипация мен феминизм идеологиясының кең етек алуы себепті батысеуропалық философиядағы патриархаттық дәстүрдің екпіні басылғандай болды, патриархаттық құрылымы басым келетін философиялық ойлаудың дәстүрлі бинарлық (еркек/әйел) тәжіриесінен бас тартып, қазіргі мультикультурализм жағдайында жыныстың әлеуметтік теориясы – гендерлік ілім дүниеге келді. Өткен ғасырдың ортасынан бастап өнеркәсібі дамыған және әлеуметтік бағдар алған шет елдерде әйелдер өз құқықтары мен мүмкіндіктерінің ерлермен тең болуына іс жүзінде қол жеткізді.

Экономикалық даму деңгейінен тәуелсіз, территория масштабтары және саяси жағдайда адамдар арасындағы айырмашылық бар жерлерде мемлекетімізде кемсітушілік мәселелері туындау мүмкін. Еңбек нарығындағы кемсітушіліктің ерекшелігі болып, қиын пайда болатын, қиын нақтылайты және мемлекет жағынан бақылауға бермейтін саналады. Сондықтан адами қоғам дамуының негізгі аспектілері ретіндегідей еңбек нарығындағы теңсіздік мәселелеріне ерекше көңіл бөлу тиіс.

Еңбек құқығының субъектілерінің құқығын қорғау мақсатымен құрылған Халықаралық еңбек ұйымы әлемдік деңгейде кемсітушілік күресіндегі үлкенірек қойма шартсыз енгізді. Еңбек нарығындағы кемсітушіліктің негізгі жанжақтылығы болып, өсу кемсітушілігі, әйелдер кемсітушілігі, ұлттық кемсітушілігі саналады.

Адамның құқықтары мен бостандықтарын іске асырудағы теңдік, заң алдында барлығының теңдігі және барлығының теңдей қорғалуға құқығы барлық халықаралық құқықтық актілерде жарияланған және еңбек аясындағы құқықтарға да қатысты болып келеді.

Теңдік қағидасы барлық адамдарға бірдей қарау, теңсіз жағдайдағы адамдарға қатысты бірдей қарау, әділетсіздіктің жойылуына және керісінше оның сақталуына жағдай жасайды. Теңдікке тек осы жағдайды өзгертуге және зерттеуге бағытталған күш салу құралдары арқылы ғана қол жеткізуге болады. Теңдіктің қағидасы жалпы адамның, соның ішінде әйелдің де құқықтарын қамтамасыз ету және мойындау күресіндегі негіз қалаушы қағидасы және түпкілікті мақсаты болып табылады.

Әр әйелдің дамуына, оның заң жүзінде бекітілген құқықтарының сақталуы мен қорғалуына заңдық жағдайларды қамтамасыз ету болып халықаралық және ұлттық құқықтың міндетінің бірі болып табылады және оны іске асыруы кемсітушілікпен жан-жақты күресті көздеп, кемсітушілікке тыйым салу қағидасын көптеген халықаралық құқықтық шарттарға біріктіретін еді.

Халықаралық еңбек құқығының қағидалары ретінде ХЕҰ құжаттарында ғана емес, 1948 ж. 10 желтоқсанда БҰҰ Бас Ассамблеясында қабылданған Адам құқықтарының жалпыға бірдей Декларациясы, 1966 ж. 16 желтоқсанда БҰҰ Бас Ассамблеясында қабылданған Азаматтық және саяси құқықтар туралы Халықаралық Пакті, 1973 ж. 18 желтоқсанда БҰҰ Бас Ассамблеясында қабылданған Экономикалық, әлеуметтік және мәдени құқықтар туралы Халықаралық Пактіде белгіленген еңбекшілердің негізгі құқықтары да қарастырылады. Олардың қатарына келесілер кіреді:

- әрбір адамның өзі еркін таңдайтын немесе еркін келісетін жұмыс арқылы өз өміріне қаражат табу мүмкіндігін алу құқығын қосатын еңбек ету құқығы;
- қауіпсіздік пен гигиена талаптарына жауап беретін жұмыстың әділетті және қауіпсіз жағдайларына құқық;
- қандай-да бір кемсітушіліксіз бірдей құндылығы бар еңбек үшін бірдей еңбек ақы алу құқығы;
- адамның өзі мен отбасына лайықты өмір сүруді қамтамасыз ететін, қажетті жағдайда, әлеуметтік қамтамасыз етудің басқа да құралдарымен толықтырылатын, әділетті және қанағаттандыратын сыйақыға құқық;
- кәсіптік одақтарды құруға және кәсіптік одақтарға өзінің мүдделерін қорғау үшін кіру құқығы;
- жұмыс күнін қонымды шектеу мен ақылы демалысқа құқықты бірге қоса алынғандағы демалыс пен бос уақытқа құқық;
- жұмыста жоғары деңгейлерге тек еңбек өтілі мен біліктілігі негізінде ілгерілеуге барлығына тең мүмкіндікке құқық;
- әрбір елдің заңдарына сәйкес жүзеге асырылу жағдайында ереуіл өткізуге құқық;
- жұмыссыздықтан қорғалуға құқық;
- нақты нысандары әрбір елдің құқықтық жүйесімен орнатылатын өзінің құқықтарын зани қорғауға құқық [1, 234 б.].

Әйелдердің арнайы еңбектік құқықсубъектілігі қатарына жүкті әйелдер, босанған әйелдер, жас балалары бар әйелдер, мүгедек баласы бар әйелдер, көп балалы әйелдер кіреді. Бұл әйелдер өзіне тән ерекшеліктерге ие болады және олардың түгелін қорғаудың құқықтық шараларын енгізу бойынша мүдделер біріктіреді, өйткені, бұл әйелдердің мүдделері бірдей.

Қазақстан Республикасы Ұлттық Экономика Министрлігінің Статистика Комитетінің мәліметтері бойынша 2015 жылы ақпанындағы жағдай бойынша Қазақстандағы жұмысшылардың орташа айлық көрсеткіші 120 мың 975 теңгені құрайды. 2015 жылғы ақпанда халықтың орта есеппен жан басына шаққандағы атаулы ақшалай табыстары бағалау бойынша 62388 теңгені құрады, бұл 2014 жылғы ақпанға қарағанда 10,4% жоғары, ал нақты ақшалай табыс көрсетілген кезеңде 4,1% өскенің Статистика комитетінің төрағасы Әлихан Смайылов хабарлады.

«Бүгінгі күнге әйелдер облыстық маслихаттарда – 13%, қалалық маслихаттарда – 22%, аудандық маслихаттарда – 19,6% орын алады. Маслихатта әйелдердің ең жоғарғы пайызы Қостанай облысында 32%, Солтүстік Қазақстан облысында 29%, Ақтөбе облысында 22% құрайды.» –деп баяндады Мәжіліс депутаты Елена Тарасенко [2].

Статистика комитетінің мәліметтерін қарап шығып, келесі қорытындыға келуге болады. Қазақстан Республикасы толық көлемде гендерлік теңдікке әлі қол жеткізген жоқ. Менің ойымша, бұған әсер еткен бұл қазақ халқының санасы. Ежелден келе жатқан дәстүрге сәйкес, әйел бұл ана. Яғни, орыс халқы айтпақшы, «Женщина хранитель домашнего очага». Әйелдің ең басты міндеті бұл жұбайына қызмет жасап, балаларды тәрбиелеу, үй шаруаларымен айналасу. Өкінішке орай, заманның, технологияның, заңдардың өзгергеніне қарамастан халықтың санасындағы бұл түсінік әлі жойылмаған.

Осы түсінікті жойы үшін жоғарғы оқу орындарында, орта арнаулы білім беру орындарында гендерлік теңдік туралы оқытатын сабақты енгізу керек. Әрбір ұлттың, отбасының, елдің болашағы олардың балаларында, жастарында екені сөзсіз. Осыдан, Қазақстан Республикасы болашақта гендерлік теңдік ұстанымы бойынша тек Орталық Азия да емес, дамыған елдердің ішіндегі көшбасшы мемлекет болғысы келсе, қазіргі кезден бастап өз балаларына, жастарына гендерлік теңдік ұстанымын түсіндіріп, олардың саналарына бұл туралы дұрыс түсінік енгізу қажет деп санаймын.

Бұл өзгерістің нәтижесін болашақта ғана көруге болатыны сөзсіз. Ал қазір, гендерлік теңдікті күшейту үшін гендерлік теңдікті бұзған үшін жауаптылықты күшейту қажет деп санаймын. Және заңнама бойынша жынысы бойынша кемсітушілікке жол берілмеуді қатаң қадағалап, жауаптылыққа тарту керек. Сонымен қатар, жауаптылыққа тартылған адамдар

мен олардың істері туралы бұқаралық ақпарат құралдарында да ашық жариялап, халыққа дейін жеткізу қажет. Яғни, БАҚ арқылы халықтың санасына ықпал жасау қажет.

Тағы да тоқталып өткім келетін жайт, бұл еңбек заңнамасында қарастырылған кейбір нормалар. Біріншіден, менің ойымша әйелдерді жұмысқа қабылдауға болмайтын жұмыс түрлерін қайта қарастырып, оларды алып тастау. Себебі бұл әрбір адамның жұмыс түрін таңдауға құқығына қарсы келеді. Және кемсітушіліктің бір түрі деп санаймын. Әрбір адам қандай да, бір жұмысқа орналасу алдында барлық артықшылықтар мен кемшіліктерді теңестіріп ойланады. Ойланғаннан кейін сол жұмысқа өзінің жағдайы, күші, денсаулығы, білімі жеткілікті екенін білсе, менің ойымша, оған сол жұмысқа орналасуға кедергі жасауға болмайды.

Екіншіден, тынығу уақытындағы нормаларды сақталмайтыны. Ол Қазақстан Республикасы Еңбек Кодексінің 82-бабы (п.4): баланы тамақтандыруға арналған үзілістер. Біздің елімізде бұл норма сақталған жұмыс орындар өте аз. Ең көп таралған жағдай бұл жұмыс берушілердің балалары бар қызметкерлерді жұмыстан шығару. Заңнама бойынша еңбек шартын тоқтатуға негіздер жоқ болған жағдайда, қызметкерге өз еркімен еңбек шартын тоқтату туралы арыз жазуға ұсыныс жасалады. Арыз жазылмаған жағдайда баппен жұмыстан шығарумен қорқыту да орын алады. Ал біздің заңды дұрыс білмейтін, өз құқықтарын қорғауды білмейтін немесе қорқатын аналарымыз, апаларымыз арызды жаза салады. Осылайша, өздері өздерінің заңнамамен берілген құқықтарын бұзуға жол береді.

Қорыта келе, еліміздің керемет болашағы үшін халқымыздың санасын өзгерту қажет. Себебі, толыққанды демократиялық, құқықтық мемлекет болу үшін ең басты қазынамыз – адамды ең бірінші өздері жіберуге жол беретін қателіктерден сақтау қажет. Әрбір адамға оның мемлекетте алатын орнын, құқығын, міндеттерін және мүмкіншіліктерін түсіндіріп, оларға қол жеткізу үшін барлық жағдайды жасау қажет. Ең алдымен, жастардан бастау қажет. Ертеңгі күніміз олардың, біздердің қолымызда.

Бүгінгі таңда еңбек қатынастарындағы әйелдердің фактілі жағдайы, еңбек нарығында қалыптасқан жағдайлармен және нақты уақыт шеңберінде әрекет ететін, еңбек нарығы мен құқық нормалары талаптарының үйлесуімен байланыстырылады. Нарықтық экономика жағдайында әйелдер отандық қоғамдық өндіріске қатысу деңгейі жоғары; бәсекеге қабілеттігі төмен мамандықтардың феминизациясы тән, әйел жұмыстылығының ерекше құрылымы бар және әйелдерге мемлекет тарапынан әртүрлі жеңілдіктер берілген.

Жыныстық белгі бойынша кемсіту мәселесі қазіргі кезде әлде қалай кездеседі, әсіресе жұмысқа қабылдаған кезде, өйткені жұмысқа қабылдау туралы хабарламаларда нақты жынысы көрсетіледі. Жыныстық белгі бойынша кемсітуге тыйым салуды елімізде бұзуға қарамастан, кемсіту фактілерін сотта қарастырылған тәжірибесі жоқ деп айтуға болады.

Қазіргі экономикалық дағдарыс жағдайында әйелдердің еңбек аясындағы кемсітушілік фактілері көбейіп барады. Әйелдерді еркектерге қарағанда жұмыстан шығару бойынша бірінші үміткер ретінде табылады және жұмысқа қабылдау кезінде, керісінше, соңғы болады. Әйелдерге ұсынылған жеңілдіктер механизмі баланы туу мен тәрбиелеуге байланысты, сондықтан әйелдер жұмыс күші көптеген жұмыс берушілерге экономикалық жағынан ұтымсыз болып келеді және олар әйелдерді емес, ер адамдарды жұмысқа алғанның жөн көреді [3, 40 б.].

Дамыған елдерде әйелдерге қатысты кемсітушілікке қарсы саясат қоғамның бүкіл саяси, әлеуметтік, экономикалық саласын қамтиды. Қазақстан Республикасы еңбек қатынастарында әйелдердің кемсітуімен күресіп бастағанына аз уақыт ғана болды. Әйелдер жұмыс берушілерге жұмыс күші ретінде аса қарастырылмайды, өйткені аналық және кәсіби міндеттерін қоса атқаруға мәжбүр болғандықтан. Отандық заңнамалардың нормалары әйелдерге және олардың еңбек құқықтарына қатысты ешқандай кемсітушілік ережелерді қамтымайды. Заң актілерінде бекітілген жыныстардың теңдігі туралы ереже тәжірибе жүзінде толық көлемде іске асырылып жатқан жоқ. Кемсідудің жыныстық белгі бойынша жиі кездесетін көрінісін жүкті және баласы бар әйелдермен еңбек шартын бекіту мен

тоқтатуда кепілдік беретін ҚР ЕК-нің 25 және 54-баптарын елемеумен байланыстыруға болады.

Әйелдер жұмыссыздығын жоюды төмендетуіне мемлекеттік қаржыландырудың қысқаруы; қоғамда қалыптасқан ерлер мен әйелдердің роліне қатысты көзқарастың таралуына байланысты әйелдердің бәсекеге қабілетінің төмендеуі; еңбек қатынастарының нарықтық реттеуіне себеп болады [4, 69 б.]. Аталған жағдайлар еңбекте әйелдердің азайуына әкелгендіктен олар кез келген жұмыс істеуге барады. Әйелдердің ерлермен салыстырғанда жұмыстан өз еркімен шығуы екі есеге сирек кездесетіні де мәлім.

Әйелдер мен ерлер арасындағы теңсіздіктің негізгі себептері болып әйелдер еңбегінің шектеулі мүмкіншілігі, олардың еңбек ақысы төмен деңгейдегі өндірістік емес салаларда басым болуы және олардың алдағы өсу үшін жүйелі кедергілердің бар болуы болып табылады. Жаһандық бәсекеге қабілетті индексінің ер адамдарға қарағанда жұмыс істейтін әйелдердің үлесі көрсеткіші бойынша 2014 жылы Қазақстан 25 орынға ие болды [5, 81 б.].

Ақырғы кезде, екіншіше орай, баласы бар жұмыссыз әйелдерге мемлекеттік әлеуметтік көмек маңызды қолдау көрсете алмауда, қызмет ету ерекшеліктерін ескере отырып, әйелдердің еңбек нарығындағы шиеленісушілікті төмендету және реттеу бойынша шараларды анықтау қажет. А. Кельмагамбет осындай шаралардың келесі тиімді жолдарын ұсынады:

- еңбек нарығында әйелдердің бәсекелестігін және әйелдер жұмыс күшіне сұранысты жоғарлататын жұмыс күшінің маркетингісін қолану;
- еңбек нарығында әйелдердің теңдей мүмкіндіктерін құқықтық қамтамасыз ету;
- әйелдер жұмыстылығын қамтамсыз ету бойынша нақты бағдармаларды дайындап, жетілдіру [6, 9 б.].

Айта келгенде, кемсітушілікке қарсы және еңбекте тең мүмкіндіктерге кепілдік беретін заңнаманы қабылдау қажеттігі туындап отыр. Бұл әйелдердің жағдайын жақсартуға бағытталған алғашқы шаралардың бірі, оның жақсы жері - ол мемлекеттік қаржыландыруды қажет етпейді, ал мұндай заңнаманың сақталуын бақылау қазіргі уақыттағы мемлекеттік институттармен іске асырылады.

ХЕҰ-ның бұл бағыттағы негіз қалаушы құжаттары еңбек аясында әйелдер мен ерлердің тең мүмкіндіктерін қамтамасыз етуге әсер ететін, саясаттың бағыттары мен негізгі қағидаларын қалыптастырды. Алдында қарастырып откен конвенцияларды қабылдаған мемлекеттер, өздеріне кемсітушіліктің кез келген нысанын жою және еңбекке қатысты теңдей мүмкіндіктерді қолдауға бағытталған ұлттық саясат жүргізу міндеттемесін алады. Аталған Конвенциялар көптеген елдерде еңбек нарығындағы тең мүмкіндіктер саясатының құқықтық базасын қалыптастыруға бағытталған, арнайы заңдарды дайындау және қабылдауға әрекеттесті.

Мәселен, АҚШ-да 1963 жылы қабылданған «Теңдей еңбек ақы туралы Заңы», 1964 жылы «Азаматтық құқықтар туралы заңы», Ұлыбританияда 1970 жылғы «Теңдей еңбек ақы туралы заң», Нидерланды патшалығында 1975 жылғы «Теңдей еңбек ақы туралы акт», Францияда 1983 жылғы «Жұмыстылық пен мамандықтарға қатысты теңдік туралы заң» [6, 56.].

Біздің мемлекетімізбен ХЕҰ-ның №111 «Еңбек және жұмыстылық аясындағы кемсітушілік» және №122 «Жұмыстылық саласындағы саясат туралы Конвенциялары ратификациялаған.

Сонымен қатар, мүмкіндіктер теңдігі ҚР Конституциясында және ҚР ЕК-де бекітілген. Еңбек нарығында әйелдерге жеңілдіктер берілгенмен, тәжірибе жүзінде ол кересінше олардың бәсекеге қабілетін шектеп тұр. Әйелдердің жұмыстылығы саласындағы мемлекеттің саясаты бірқатар ескермеуге болмайтын объективті жағдайларға негізделген. Шын мәнінде, әйелдер отбасы табыстарын құрайтын кірістердің 40% құрайды, осыдан нақты кәсіби еңбекпен шұғылдану қажеттілігі туындайды. Әйел еңбегінің сипаты мен тарихы еңбек нарығындағы жынысы бойынша, жалпы әлемдік қайталанбалы көрсеткіштердің бар болуын дәлелдейді (сұраныстың төмен болуы, ана болумен байланысты үзілістер және біліктігі

бойынша артта қалу салдарынан жұмыс күшінің төмен бағалануы, әлеуметтік жеңілдіктер мен еңбекте жоғары қорғалу қажеттілігі және т.б.).

Әйелдердің құқықтары мен бостандықтарын кемсіту, олардың адамгершілік абыройларын кемсітіп қана қоймай, сонымен қатар әйелге ерлермен қатар өз елінің саяси, экономикалық, әлеуметтік және мәдени өміріне қатысуына кедергі жасап, қоғам мен отбасының алауқатының өсуіне кедергі келтіріп, адамзаттың және өз елінің игілігі үшін әйел мүмкіндіктерінің толық ашылуын одан әрі қиындатады [7, 126 б.].

Гендерлік саясаттың негізгі қағидалары ҚР Конституциясымен кепілдік берілген әйелдер мен ерлердің тең құқығы мен еркіндігін белгілейді. ҚР Конституциясы мен Қазақстан қосылған халықаралық актілерде жарияланған, ерлер мен әйелдердің тең құқықтары мен тең мүмкіндіктерін іске асыру үшін жағдай жасау, сондай-ақ олардың қоғам өмірінің барлық салаларына тең жағдайда қатысуы. Осы саясатты қолдайтындарды түсінуге әбден болады. Мәселен, еңбек саласында орын алатын кемсітушілікті оның әрекет ету аясына және оның нәтижесіне байланысты жіктеуге болады. Гендерлік саясат еңбек нарығы қызметімен тығыз байланысты.

Гендерлік саясат - әйелдердің теңдігі және оларды кемсітуге жол бермеуді заң жүзінде бекітудің тәжірибелік құндылығы өздерінің құқығын іс жүзінде пайдалану мүмкіндігін білдіреді. Ал әйелдердің қоғамдық жұмысты атқарып, отбасына да уақытын қажетті деңгейде бөліп, балаларының тәрбиесімен де айналыс жүргендігі жасырын емес.

2008 жылы Астана қаласында өткізілген Қазақстан әйелдерінің Форумында ел Президенті Өкімет пен Отбасы және әйелдер істері жөніндегі ұлттық комиссияға аталған Тұжырымдаманың негізінде Қазақстан Республикасында Гендерлік теңдік стратегиясын әзірлеп, онда экономикалық, әлеуметтік және саяси салаларды қоса алғанда, қызметтің негізгі бағыттарын анық белгілеу, әйелдерге тең мүмкіндіктерді қамтамасыз ету үшін шаралар жүйесін мерзімдері бойынша әзірлеу керек екенін тапсырды.

Осыған орай елімізде қабылданған осы Стратегия халқымыздың гендерлік өзіндік санасына, ұлттық дүниетанымның гендерлік кешеніне, дәстүрлі және қазіргі мәдениеттің әлеуметтік-мәдени және діни өлшемдеріне, бүгінгі күні өзектілігі көзге түсіп отырған ұлттық идеяның рухына сәйкес келе ме, келмей ме деген мәселе арнайы зерттеулерді қажет етеді. Әсіресе, бұл мәселені халқымыздың дәстүрлі дүниетанымы мен ұлттық философиясы тұрғысынан қарастырудың маңызы зор. Қазіргі әлем бейнесінің қалыптасуындағы әйелдердің әлеуметтік-мәдени ролін, оны діни, тарихи және өркениеттік үдерістер барысындағы гендерлік өзіндік санасының трансформациясымен байланыста қарастыру, оны теориялық мәдениеттанулық тұрғыда талдау көптеген көкейтесті сауалдарға жауап беруге мүмкіндік береді.

Жоғарыда айтылғанның негізінде келесідей тұжырымдарды келтіруге болады:

а) жыныстық белгі бойынша теңдікке тек еңбек құқығымен реттелетін қатынастарда әйелдердің қосымша құқықтық қорғалуы қамтамасыз етілген жағдайда ғана қол жеткізуге болады, себебі кері жағдайда оны жариялау тек ресми сипатқа ие болады;

б) қосымша құқықтық қорғау кемсітушілік болып табылмайды, бірақ әйелдердің еңбек құқықтарының іске асырылу кепілдігі болып табылатын нақты құқықтық механизмді қажет етеді;

Қазақстанның қазіргі уақыттағы нарықтық жағдайларында еңбек қатынастары аясындағы әйелдердің кемсітуімен тиімді күрес жүргізу жаңа бағыттарға негізделуі тиіс. Осы жолда алғашқы шаралар ретінде келесілерді қолдану қажет:

а) әйелдердің репродуктивті қызметіне тікелей қауіп төнетін өндірістерде ғана, сонымен қатар, жүкті әйелдер үшін барлық өндірістерде сәйкесінше жеңілдіктерді сақтау;

б) қорғаушылық заңнамадан өзгеше қағидалық кемсітушілікке қарсы заңнамаға өту.

в) әкімшілік құқықбұзушылық туралы кодекске бос орын туралы хабарламаларға жыныстық белгі бойынша артықшылықтар берген жұмыс берушілерге айыппұл салу қажет. Сонымен қатар, мұндай жауапкершілік осындай хабарламаны жариялаған бұқаралық ақпарат құралдарының басшыларына да қатысты қолдану қажет.

Пайдаланған әдебиеттер тізімі:

1. Нурғалиева Е.Н. Қазақстан Республикасына Еңбек кодексына түсініктеме. Карағанды: РИО – Болашақ Баспа, 2015. - 234 б.
2. Численность занятого населения Казахстана // <http://stat.gov.kz>
3. Власов. В. Право женщин на труд // Законность. 2007. - №8. – 39 – 40 б.
4. Дуненкулова Г.А. Женщины на рынке труда и просто на рынке // Актуальные проблемы международного права в свете Послания Президента Республике Казахстан Н.А. Назарбаева «Новый Казахстан в новом мире»: материалы международной конференции. – Алматы, 2007. – 69б.
5. Қазақстан Республикасындағы адам құқықтарының ахуалы туралы баяндама // Астана, 2015. - 81 б.
6. Кельмагамбет А. Обеспечение равных возможностей женщин на рынке труда // Труд в Казахстане. – 2008. - №11. – 9 б.
7. Гилева Н.В. Проблема сочетания единства и дифференциации в международном трудовом праве. Отдельные вопросы применения международных стандартов в сфере социальной защиты трудовых прав женщин.// Международные стандарты в области социально-трудовых прав и свобод граждан и возможности трансформации их в законодательство Республики Казахстан. Материалы Форума международной научно-практической конференции. Алматы: «Өркениет», 2013 – 126 б.

УДК 341

КОНЦЕПЦИЯ МЕЖДУНАРОДНОГО «МЯГКОГО ПРАВА» В МЕЖДУНАРОДНО-ПРАВОВОЙ ДОКТРИНЕ

Жуманова Наргиз Канатқызы

zh.nargiz_98@mail.ru

студентка 3-го курса специальности международное право
юридического факультета ЕНУ им. Л.Н. Гумилева, Нур-Султан, Казахстан
Научный руководитель – Ойнарова А.А. магистр юридических наук, преподаватель
кафедры международного права

В международном праве существует множество юридических явлений, которые не имеют четкого представления или определения, в некоторых случаях такие определения даже противоположны. К таким определениям можно отнести «мягкое право» в международном праве. Подходы начинают различаться при попытке определить содержание данного явления, присущих ему особенностей. Давайте же разберем данные подходы. Наибольшее распространение получила точка зрения, согласно которой «мягкое право» используется как антипод юридически обязательному («твердому») праву, праву в привычном для нас понимании. Представляется, что рассмотрение «мягкого права» по остаточному принципу, путем простого перечисления актов, не являющихся юридически обязательными, нецелесообразно и не учитывает особенности различных актов в процессе нормообразования. В результате концепция может необоснованно «раздуваться» в зависимости от субъективных пристрастий конкретного автора, что может отрицательно сказаться на системе международного права. В качестве наглядного примера такого расширения можно привести позицию Р. Бакстера, относящего к «мягкому праву» наряду с рекомендациями международных организаций соглашения *pactum de contrahendo*, несамоисполнимые положения международных договоров [1, с. 549–566].

Представляется совершенно справедливым утверждение Дж. Хууфа, который, отмечая положительные свойства «мягкого права», не без оснований обращает внимание на необходимость сужения «серой зоны» [2, с. 189–191].

Обилие точек зрения делает любую классификацию весьма условной. В целом термин международное «мягкое право» используется для обозначения двух различных явлений: